

Мельник Л.Ю.
канд.екон.наук, докторант,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва
E-mail: liudmyla.melnyk21@gmail.com

Мельник Л.Ю.
к.э.н., докторант,
доцент кафедры учета и налогообложения,
Уманский национальный университет садоводства

Melnyk L.Y.
PhD in Economic, doctoral candidate,
Associate Professor Department of Accounting and Taxation,
Uman National University of Horticulture

**МОДЕЛЬ КРЕАТИВНОЇ ЛЮДИНИ ТА ЇЇ МЕНТАЛІТЕТ В ЕКОНОМІЦІ
ЗНАНЬ**
**МОДЕЛЬ КРЕАТИВНОГО ЧЕЛОВЕКА И ЕГО МЕНТАЛІТЕТ В
ЭКОНОМИКЕ ЗНАНИЙ**
**THE MODEL FOR THE CREATIVE PERSON AND ITS MENTALITY IN THE
KNOWLEDGE ECONOMY**

У статті розкрито сутність, наведено основні характеристики та особливості креативної економіки. Наведено модель «креативної людини» в економіці знань. Розглянуто категорію «ментальність», яка найбільше відповідає принципу інтеграції в когнітивні процеси сучасної науки. Визначено системний зв'язок цінностей із ментальним полем особистості і суспільства та виділено групи цінностей, які мають пряме відношення до ментальності. Підкреслюється вагомість креативних здібностей людини у процесі формування економіки знань.

Ключові слова: економіка знань, креатив, менталітет, креативна економіка, креативна людина.

В статтє раскрыта сущность, приведены основные характеристики и особенности креативной экономики. Приведена модель «креативного человека» в экономике знаний. Рассмотрена категория «ментальность», которая больше всего отвечает принципу интеграции в когнитивные процессы современной науки. Определена системная связь ценностей с ментальным полем личности и общества, выделены группы ценностей, которые имеют прямое отношение к ментальности. Подчеркивается весомость креативных способностей человека в процессе формирования экономики знаний.

Ключевые слова: экономика знаний, креатив, менталитет, креативная экономика, креативный человек.

The article reveals the essence, the main characteristics and features of the creative economy. Understanding of the creative economy provides the opportunity to turn your creative ideas as business owners and their employees on profitable activities. The model of the «creative person» in the knowledge economy. Considered the category of "mentality" that is most consistent with the principle of integration in cognition of the modern science. Determined systemic relationship values with the mental field of the individual and society and a selected group of values that are directly

related to mentality: the sphere of life values and benefits, domestic and family tradition; spiritual values; national values; moral values, recognition of the value of the individual, respect for human rights; professional values.

Transformational changes in the economy demonstrate the need of connection to the institutional reforms previously untapped institutions, among which occupies an important place mentality. It is particularly important to take into account the importance of mentality in a time of transformational change, and build the institutional environment of the knowledge economy.

For the preparation of information support of the development of the institutional basis for the development of the creative economy is a priority: a study of creative human resources at the national level and in the regions, especially in rural areas, development of creative and related industries. No less important a comprehensive analysis of the artistic and creative core regions and generate maps of concentrations in the territories, as well as a personal database of creative individuals in various industries for the perspective of their involvement in the implementation of certain provisions of the creative strategies development. A required component strategies should be the development and implementation at the regional level monitoring system, accumulation, activation and protection of creativity.

Key words: knowledge economy, creative, mentality, creative economy, creative person.

Вступ. Перехід до нової економіки – економіки знань, змінює не тільки окремі риси, але і модель людини в економіці в цілому. У загальному вигляді модель економічної людини повинна базуватися на трьох групах факторів: цілях людини, засобах для їх досягнення і інформації про процеси, за допомогою яких засоби призведуть до досягнення цілей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До проблеми креативної економіки та креативної людини неодноразово звертались науковці та дослідники: В.Власюк [3], В.Гура [5], Г.Жаворонкова [6], В.Крижко [7], С.Пролєєв [10], Р.Флоріда [12], Л.Шимановська-Данич [14]. Питанням феномена ментальності та теорії ментальності присвячено багато досліджень учених А.Асмолова [1], О.Кривцуна [8], О.Ребрової [11], М.Холодної [12], О.Ющишина [15] та інш.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття сутності, основних характеристик, особливостей креативної економіки, розгляд основних рис креативної людини та її менталітету в економіці знань.

Результати дослідження. Економіку знань Р. Флоріда відносить до креативної (творчої) економіки, ядром якої є творчий клас та основу якої підпорядковує принцип трьох «Т»: технологія, талант та толерантність [12]. Він вважає, що тільки наявність всіх трьох компонентів може допомогти генерації новаторства та стимулювати економічне зростання. Свідченням того, що саме

творчі люди і, зокрема креативне ядро, є одним із чинників забезпечення конкурентоспроможності національних економік, є позиціонування нинішнього століття як ери боротьби за таланти

Фактично, основними характеристиками, які дозволяють класифікувати економіку як творчу є [3]: позиціонування творчої людини як основного рушія прогресу і найціннішого ресурсу розвитку; наявність ефективної системи капіталізації творчого та культурного потенціалів; зростання суспільної активності; стратегічне планування збалансованого розвитку з урахуванням економічних, екологічних, соціальних та культурних детермінант; формування конкурентних переваг на макро- і макрорівнях завдяки унікальним природним, творчим та культурним ресурсам, оптимальне їх використання; активізація творчих індустрій як пріоритетних галузей економіки; високий рівень споживання та якості, розвиненість ринку продуктів культури.

Креативну економіку відносять до особливого сектору економіки знань, що пов'язаний з інтелектуальною діяльністю людей адже сьогодні зовнішнє середовище вимагає нових законів ведення бізнесу, тому що змінилася структура та мотивація споживачів. Виникла потреба у продукції з високим вмістом інтелектуальної складової. Тому підприємці повинні бути обізнані з новими тенденціями поведінки та потреб клієнтів. Розуміння особливостей креативної економіки дає можливість перетворити творчі ідеї як власників бізнесу, так і їх працівників на прибуткову діяльність. До цих особливостей можна віднести [5]: високу роль нових технологій та винаходів у різних сферах діяльності людини; висока ступінь невизначеності; великий обсяг вже існуючих знань і гостра необхідність генерації нових знань.

Втім загальна модель людини в економіці, незалежно від типу економіки, повинна відображати такі основні складові: цілі, цінності, мотиви, потреби, здібності, інтереси, спрямованість активності. На основі виявлених рис нового типу працівника, який формується в новій економіці – економіці знань, можна запропонувати модель «людини креативної» [14] і представити у вигляді схеми на рис. 1.

метакогнітивний – це ментальні структури, що дозволяють здійснювати регуляцію інтелектуальної діяльності. Її основне призначення – контроль за станом індивідуальних інтелектуальних ресурсів, а також за процесами переробки інформації;

інтенціональний – це ментальні структури, які лежать в основі індивідуальних інтелектуальних нахилів. Їх основне призначення – формування суб'єктивних критеріїв вибору відносно певної предметної області, на пряму пошуку рішення, джерел інформації та способів її переробки.

Тому серед сучасних і найбільш складних категорій, які відповідають принципу інтеграції в когнітивні процеси сучасної науки є ментальність. Саме ця категорія, на нашу думку, найповніше відповідає концепції багатовекторності та мультидисциплінарності, тобто інтеграційним процесам в пізнанні, усвідомленні, поясненні та інтерпретації економічних явищ.

Зацікавленість феноменом ментальності зумовлювалася нестабільністю соціально-політичного та економічного становища в Європі на початку ХХ століття. Невизначеність, політичні й соціальні коливання у суспільстві породжували пошуки категорій, які б пояснювали усі ці явища. Саме в «ментальності» історики вбачали таку можливість, мотивуючи свій вибір тим, що означена категорія ще не мала чіткого визначення. Це приваблювало до неї, оскільки допускалося її плюралістичне тлумачення, а під час різнобічного розгляду і пояснення суспільних явищ це було дуже зручним.

У сучасному науковому сприйнятті категорія ментальності актуалізує увагу дослідників на пізнанні цінності таких явищ як картина світу, індивідуальна і групова (етнічна, соціальна, навіть професійна) психіка, на емоційному переживанні й особливому відношенні до навколишнього світу на основі сформованих або інтуїтивних уявлень про нього, вироблених під впливом керованих (вихованих, ідеологічних) і некерованих (генетико-біологічних, етнічних, хаотичних) процесів.

Отже, ментальність – це процес віддзеркалення картини світу в особливих, властивих певній культурі, мовних, символічних знаках і формах,

що впливають на якість індивідуальної і колективної свідомості, системи цінностей, а також регулюють поведінку й становлення до навколишнього середовища; менталітет – якісний результат, змістовність вироблених уявлень про картину світу. Умовно кажучи ментальність – це процес, менталітет – результат цього процесу. При цьому ментальність – процес індивідуального освоєння картини світу в межах конкретної культури певної історичної епохи, що робить цей процес своєрідним входженням індивіда в національну або соціальну спільноту. У результаті цього процесу формується певний опосередкований спосіб світосприйняття, становлення до світу і поведінки [11].

Категорію «ментальність» розглядають як лексему, що позначає багатоплановий феномен, який охоплює процеси інтелектуального й емоційного розвитку, усвідомлення національної та етнічної ідентичності, збагнення культурних традицій і настанов. Ментальність формує ціннісні орієнтації, професійну самоідентифікацію особистості, забезпечуючи соціальну визначеність, упевненість, спрямованість життєвого шляху.

О. Юцишин стверджує, що менталітет сформований історично, «не на деструктивних, а на конструктивних духовно творчих джерелах, на силі гуманізму, життєлюбства, життєпримирення з представниками інших етносів у межах своєї території» [15]. Українська ментальність складалася й розвивалася у взаємодії з ментальностями народів Росії, Литви, Польщі та інших етносів, що й сформувало в ній толерантність до інших культур і релігій. Зважаючи на пріоритетність європейської інтеграції та неготовність нашої країни саме до системної інтеграції, наголосимо, що позитивний вплив релігійного чинника консолідації суспільства та економічного середовища спільними ідеями духовного розвитку створює можливість поглиблення співпраці з країнами ЄС як своєрідне відображення моделі структурної євроінтеграції.

Втім в науковій літературі не набув певного висвітлення напрям: співвідношення цінностей і ментальності за рахунок спільності їх функцій.

Перша функція, на яку звертаємо увагу – функція стимулювання та визначення стратегії діяльності. Цінності є стимулом до діяльності. Між тим,

ментальність особистості проявляється найбільш яскраво в поведінці, в особливостях вибору дій, вибору рішень. Таким чином, цінності стають домінантою ментальності особистості, спрямовуючи її поведінку в певну площину. При цьому вибір цінностей зумовлений сформованими якостями ментальності (національними, професійними та особистісними) на основі набуття досвіду життєдіяльності та життєтворчості в певних умовах.

Наступна функція – регуляція ставлення суб'єктів до об'єктів сприйняття, яка проявляється у процесі досягнення існуючої дійсності та входження в її простір, спрямовується на формування ціннісних орієнтацій, які проявляють себе у певній спрямованості свідомості і поведінки в суспільно вагомих справах та вчинках.

Відтак, цінності є домінантою в оформленні ментальності, оскільки вони охоплюють практично всі аспекти багатогранного ментального простору: від етнонаціонального напрямку, притаманного певній категорії людей – до індивідуальної ментальності особистості. Таким чином, вони стають регулятором усіх аспектів існування людини в соціокультурному просторі: від поведінки до формування взаємин людини і суспільства, а також створюють умови для збереження та передачі етнічного, культурно-національного досвіду.

Отже, як домінанта ментальності особистості або певної групи (етнічної, суспільної, професійної), цінності та ціннісні орієнтації виконують функції, які за змістом збігаються з напрямками функціонування ментальних феноменів і ментальності загалом, а саме: стимулювання та визначення стратегії діяльності; регуляція ставлення суб'єктів до об'єктів сприйняття; світоглядна; духовно-перетворювальна; соціокультурно-організаційна функції.

Концептуально визначивши системний зв'язок цінностей із ментальним полем особистості і суспільства, ми виділили наступні групи цінностей, які мають пряме відношення до ментальності:

- сфера життєвих цінностей і благ, побутові та сімейні традиції;
- духовні цінності (наука, мистецтво, релігія, економіка, політика);

- національні цінності (історичне минуле, національні інтереси, етно-національні настанови, що підтримують зв'язок поколінь);

- моральні цінності, визнання цінностей особистості, дотримання прав людини;

- професійні цінності.

Останні роки суспільства позначені принциповими змінами в економічній та соціальній сферах життєдіяльності, переоцінкою цінностей. Зазначені трансформації актуалізували необхідність формування таких професійних якостей ментальності фахівця, які відповідають динамічним змінам суспільства. Сучасний відкритий інформаційний простір, потужна комп'ютеризація змінює і соціокультурний простір, порушуються старі та виникають нові за формою і змістом культурно-освітні заклади, осередки, в межах яких створюються фахово-культурні середовища нового типу. До класифікації новацій, що змінюють ментальність, наприклад, в освіті, відносять такі [7]:

- розширення форм організації: державна, приватна, стаціонарна, дистанційна, екстернат, заочна, післядипломна освіта;

- модернізація переліку спеціальностей: введення таких, що відповідають інтеграційним освітнім процесам;

- цілеспрямоване керування процесом удосконалення якості підготовки фахівця: питання управління якістю освіти, моніторингу самостійної підготовки тощо;

- комп'ютеризація та формування інформаційної культури: вільне володіння пошуком інформації, застосування новітніх технологій у навчальному процесі;

- полікультурність освітнього простору: актуалізація діалогу культур, який передбачає створення умов для обміну думок представників різних спеціальностей у межах навчання в одному ВНЗ;

- створення широких можливостей отримання додаткової спеціалізації в освітній галузі.

Новий світовий порядок базується на нових відносинах, що виникають між країнами-виробниками нового наукового знання і країнами з недостатнім розвитком людського капіталу. Це означає, що нова наднаціональна цивілізаційна сила, яка прискорює процеси глобалізації, є культурною силою в тому сенсі, що її природа визначається факторами культурного порядку в сучасному розумінні культури, яка має розвиток інтелекту, навичок, умінь, якостей людини. Водночас це означає, що за традиційним економічним протистоянням знаходиться опозиція з культурним підтекстом і культурним значенням: це опозиція нових універсальних технологій виробництва, нової промислової культури, яка стверджує нові стандарти виробництва, що сформувалися в національно-державних межах і «зрослися» з культурою цих країн, ставши підвалиною її існування. За цим протистоянням, нібито суто технологічним, криється протистояння культурне. Це суперечності універсальної, глобальної, цивілізаційної, нової культурної сили, пов'язаної з просуванням на внутрішні ринки країн нових технологій транснаціональних корпорацій, національних культурних форм виробництва та споживання. Це протистояння нової промислової культури нового світового устрою та існуючих культур як форма виживання [10]. Культурне підґрунтя технологічного протистояння непомітне тому, що йдеться про країни з досить високим рівнем технологічного розвитку.

Невизначеність гуманітарних цінностей надає новій універсальній культурі, яка формується в процесі глобалізації, якийсь надлюдський, а подекуди й нелюдський характер, послаблює її культурні функції (це одна з головних причин, чому на поверхні видно тільки технологічний розвиток, а не розвиток культури). Ця нова культура (поки що) неспроможна стати основою світу цінностей і виконувати функції породження смислу й надання сенсу предметним формам існування людини та її діяльності. Існуючи в національно-державних рамках культури тут виступають поза конкуренцією. А це означає неминучість суперечностей між об'єктивними процесами глобалізації, якими супроводжується процес народження нового світу третього тисячоліття, і

культурами з їхніми глибинними релігійними й світоглядними фундаціями. Необхідне дослідження механізмів відтворення культурної самототожності та їхньої трансформації під час входження традиційних культур в глобалізаційні процеси. Оцінка глобалізації тільки як позитивного явища, а протистоянь їй як негативного не адекватна ні реальному стану проблеми співвідношення глобалізму й культури, ні настроям і почуттям широких верств населення і стану масової свідомості [4].

Таким чином, трансформаційні зміни економіки наглядно демонструють необхідність підключення до інституціональних перетворень раніше незадіяних інститутів, серед яких важливе місце займає менталітет. Менталітет – це інституціональна форма колективної свідомості, яка регулює суттєві сторони поведінки людей і є важливим елементом перехідних процесів в суспільному житті. Найбільш яскраво менталітет проявляється в стресових ситуаціях, коли відбувається криза ціннісних орієнтирів та засобів їх досягнення, що найбільш частіше співпадає з трансформаційними перетвореннями суспільного порядку. На цьому етапі особливо помітний вплив менталітету на об'єктивний хід розвитку суспільства, а ментальні установки стають передумовами політичних криз, що виявляють приховані економічні протиріччя та руйнують позитивний образ істеблішменту країни.

З точки зору економічної теорії, менталітет можна визначити як інституціональний образ сприйняття світу та поведінки людей, в основі якого лежать соціоісторичні ціннісні положення світоустрою. Менталітет знаходить своє відображення в мові, манерах, культурі, моралі, в побутовій та суспільній поведінці, звичаях, традиціях, стереотипах, ідеологіях та віруваннях. Менталітет має постійний характер, оскільки відображає стійкі звички, норви та способи поведінки. Формування стійких ментальних установок та стереотипів відбувається на протязі перших 14-16 років життя людини. Менталітет – один з найважче змінюваних інститутів суспільства, але в той же час, його можливо свідомо коригувати.

Отже, менталітет представляє собою стійку матрицю парадигм, які стають для людини абсолютним зразком поглядів та поведінки. Оскільки в формуванні менталітету приймають участь різні сторони людської природи, то він проявляється в інтелектуальній, емоційній та психологічній формі. На підставі оціночного сприйняття світу народжується суттєва риса менталітету – переконаність, за допомогою якої визначається загальна доцільність, а також цілеспрямованість діяльності та ціннісних орієнтацій.

Сьогодні вітчизняна суспільна наука позбулася традиції негативної оцінки ірраціонального. Адже без нього неможливо чітко уявити основні принципи істинного пізнання. Ірраціональне – це те в природі людини як свідомого суб'єкта діяльності, що не підкоряється законам формальної логіки. Між велінням закону й рішенням людини знаходиться таємнича сфера підсвідомої сфери афектів. У процесі оволодіння предметно-матеріальним світом через пізнання формується творче освоєння світу, яке включає в себе і розуміння, і духовні характеристики будь-якого світовідношення, а також інтерпретацію та інтуїцію, що приводить не тільки до знання, але й до його ірраціональних форм (гадок, віри, містичних передбачень тощо) [2].

Таким чином, менталітет є інститутом суспільного устрою, що визначає глибокий регулюючий вплив на поведінку людей та їх соціальних груп. Менталітет не знайшов свого місця в понятійному апараті класичної та неокласичної економічної теорії, оскільки вони акцентували свою увагу на дослідженні переважно об'єктивних закономірностей господарських відносин та принципів поведінки економічних суб'єктів. Інституціональна теорія включила в предмет свого аналізу суб'єкта, життєдіяльність якого залежить від переконань, цілей, намірів та наповнена емоційним, чуттєвим сприйманням навколишнього світу. Особливо важливо враховувати значущість менталітету під час трансформаційних перетворень та побудови інституціонального середовища економіки знань.

В Україні креативна (творча) економіка як прибуткова сфера починає зароджуватися. Створений портал креативної економіки Chernozem [9]. У

вересні 2015 р. пройшов перший Міжнародний форум «Креативна економіка – український start-up». Тобто вітчизняні підприємці з активною позицією підхопили цей тренд та намагаються поширити його серед нашого суспільства. Оскільки розповсюдження інформації сприяє формуванню нових думок, ідей, які можна та необхідно перетворювати у прибуток в креативних галузях. Адже розвиток культури у суспільстві формує стабільне та безпечне середовище, поширює позитивний імідж і традиції країни у світі.

Висновки. Для формування творчої економіки потрібне відповідне інституціональне забезпечення, системні дослідження передумов і тенденцій розвитку культурного і творчого потенціалу і, на цій основі, стратегічне програмування розвитку з урахуванням культурно-творчих детермінант. Для підготовки інформаційного забезпечення розробки інституціонального базису розвитку творчої економіки видається першочерговим: проведення дослідження творчих людських ресурсів на загальнодержавному рівні та в регіонах, особливо у сільській місцевості, розвитку творчих та суміжних з ними галузей. Не менш важливий комплексний аналіз творчого і креативного ядра регіонів та формування карт його концентрації на територіях, а також іменних баз даних креативних особистостей у різних галузях для перспективного їх залучення до реалізації окремих положень стратегій творчого розвитку. Обов'язковою компонентою стратегій повинна стати розробка і реалізація на рівні регіонів системи оперативного моніторингу, акумуляції, активізації та захисту творчого потенціалу.

Отже, креативна економіка – потужний сектор, який поєднує культуру та економіку, створюючи певні соціальні стандарти у суспільстві. А головне активно використовує інтелектуальну діяльність та її результат – інтелектуальну власність, яка продукує додану вартість, що є основою економічного зростання та процвітання країни.

Література

1. Асмолов А.Г. Стратегия социокультурной модернизации образования: на пути преодоления кризиса идентичности [Электронный ресурс] / А.Г. Асмолов. – Режим доступа: <http://vo.hse.ru/attachment.aspx>
2. Вышеславцев Б.П. Этика преобразенного Эроса / Б.П. Вышеславцев – М., 1994. – С. 42.
3. Власюк О.С. Структурно-інституціональні трансформації та економічна безпека держави: монографія / За заг. ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАНУ О.С. Власюка, д.е.н., проф. А.І. Мокія. – Львів: Априорі, 2013. – 836 с.
4. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Дж. Перратон / Пер. з англ. Передне слово Д. Павленка. – К.: Фенікс, 2003. – 584 с.
5. Гура В.Л. Особливості креативної економіки / В.Л. Гура // Парадигмальні зрушення в економічній теорії ХХІ ст. : матер. ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2015. – Т. 1. – С. 242-244.
6. Жаворонкова Г.В. Система знань як складова інтелектуального капіталу інноваційних підприємств / Г.В. Жаворонкова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький:ХНУ, 2005. – Т.1. - № 6. – С.15-18.
7. Крижко В.В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою: Навч. посібник / В.В. Крижко, І.О. Мамаєва. – К.:Освіта України, 2005. – 224 с.
8. Пролеев С.В. Глобальне суспільство і модерна культура / С.В. Пролеев, В.В. Шамрай. – К., 2001. – С. 105.
9. Кривцун О.А. Человек в его историческом бытии: опыт психологических и художественных измерений [Электронный ресурс] / О. Кривцун // Психологический журнал. – 1997. – №4. – Режим доступа: <http://www.ipras.ru/08.shtml>; <http://www.deol.ru/users/krivtsun/article3.htm>.
10. Портал креативної економіки Chernozem [Електронний ресурс]. – Режим доступа: [http:// chernozem.info](http://chernozem.info)
11. Реброва О.Є. Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти: [монографія] / О.Є. Реброва. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 283 с.
12. Florida R. The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life / Florida R. – N-Y.: Basic Books, 2003. – 464 p.
13. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М.А. Холодная. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
14. Шимановська-Діанич Л.М. Управління розвитком персоналу організації: теорія і практика : монографія / Л.М. Шимановська-Діанич. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 462 с.
15. Ющишин О.І. Поняття національного характеру, ментальності і національної свідомості як інструмент культурологічного аналізу / О.І. Ющишин // Наука. Релігія. Суспільство: Наук. Журнал. – Донецьк: Донецький державний інститут штучного інтелекту. – 2010. – № 3. – С. 221 – 227.

References

1. Asmolov, A.G. «The strategy of sociocultural modernization of education: on the way of overcoming identity crisis» available at: <http://vo.hse.ru/attachment.aspx>
2. Vyisheslavitsev, B.P.(1994) Etika preobrazhennogo Erosa [The ethics of transfigured Eros], Moskow, Russia.
3. Vlasyuk, O.S.(2013) Strukturno-insty`tucional`ni transformaciyi ta ekonomichna bezpeka derzhavy` [Structural-institutional transformation and economic security of the state], Apriori, Lviv, Ukraine.
4. Geld, D. (2003)Global`ni transformaciyi. Polity`ka, ekonomika, kul`tura [The global transformation. Politics, economics, culture], Translated by D. Pavlenko D.,Feniks, Kyiv, Ukraine.
5. Gura, V.L. (2015) «Features of the creative economy», Zbirka dopovidej na II Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii [Conference Proceedings of the International Economic Conference], Taras Shevchenko National University, Kyiv, Ukraine, pp. 242-244.
6. Zhavoronkova, G.V. (2005) «The system of knowledge as a component of intellectual capital of innovative enterprises», Visny`k Xmel`ny`cz`kogo nacional`nogo universy`tetu. Ekonomichni nauky`. vol.1, no 6, pp.15-18.
7. Kry`zhko, V.V.(2005) Aksiologichny`j potencial derzhavnogo upravlinnya osvitoju [Axiological potential of the state education],Osvita Ukrayiny`,Kyiv, Ukraine.
8. Prolyeyev, S.V. (2001)Global`ne suspil`stvo i moderna kul`tura [Global society and contemporary culture] Kyiv, Ukraine
9. Krivtsun, O.A. (1997) «A people in his historic existence: the experience of psychological and artistic dimensions», Psihologicheskiy zhurnal, vol .4. available at: <http://www.ipras.ru/08.shtml>; <http://www.deol.ru/users/krivtsun/article3.htm>.
10. Portal creative economy Chernozem, available at: [http:// chernozem.info](http://chernozem.info)
- 11.Rebrova, O.E. (2012) Metodologichni osnovy` pedagogichnoyi mental`nosti: kul`turologichny`j ta profesijny`j aspekty` [Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти], NPU imeni M.P. Dragomanova, Kyiv, Ukraine
12. Florida, R. The Rise of the Creative Class:And How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life / Florida R. –N-Y.:Basic Books,2003.–464 p.
13. Holodnaya, M.A.(2002) Psihologiya intellekta. Paradoksyi issledovaniya [Psychology of intelligence. The paradoxes of the study], Piter, St. Petersburg, Russia.
- 14.Shy`manovs`ka-Diany`ch, L.M. (2012) Upravlinnya rozvy`tkom personalu organizaciyi: teoriya i prakty`ka [Managing staff development in organizations: theory and practice], PUET, Poltava, Ukraine.
15. Yushhy`shy`n, O.I. (2010) «The concept of national character, mentality and national consciousness as a tool of cultural analysis», Nauka. Religiya. Suspil`stvo, no.3., pp. 221-227